

Kohtuasi 39/86

[...]

Verwaltungsgericht Hannover'i eelotsusetaotlus

Diskrimineerimise keeld – Kõrghariduse omandamise võimalus – Õppetoetused

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

21. juuni 1988*

[...]

Kohtuasjas 39/86,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Verwaltungsgericht Hannover'i (Hannoveri halduskohus) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Sylvie Lair, Prantsuse kodanikust üliõpilane, kes elab Hannoveris,

ja

Universität Hannover (Hannoveri Ülikool),

eelotsust eelkõige EMÜ asutamislepingu artikli 7 ja nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, 19.10.1968, lk 457; EÜT eriväljaanne 05/01, lk 15) artikli 7 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president A. J. Mackenzie Stuart, kodade esimehed J. C. Moitinho de Almeida ja G. C. Rodríguez Iglesias, kohtunikud T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, C. Kakouris, R. Joliet, T. F. O'Higgins ja F. Schockweiler,

kohtujurist: *Sir* Gordon Slynn,

kohtusekretär: ametnik B. Pastor,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

Sylvie Lair, esindaja: H. Vogt,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

Saksamaa Liitvabariik, esindaja: M. Zuleeg,

Taani Kuningriik, esindaja: L. Mikaelson,

Ühendkuningriik, esindajad: R. N. Ricks, H. R. L. Purse ja D. Donaldson, *QC*,

komisjon, esindajad: J. Pipkorn ja J. R. Currall,

arvestades kohtuistungil ettekannet ja 21. mail 1987 toimunud suulist arutelu,

olles 17. septembri 1987. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

1. Oma 19. novembri 1985. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. veebruaril 1986. aastal, esitas Verwaltungsgericht Hannover Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kaks eelotsuse küsimust, mis puudutavad eelkõige EMÜ asutamislepingu artikli 7 ja nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, 19.10.1968, lk 457; EÜT eriväljaanne 05/01, lk 15) artikli 7 tõlgendamist.

2. Need küsimused tõusetusid menetluses, mille pr Lair kui põhikohtuasja hageja (edaspidi "hageja") algatas seoses Hannoveri Ülikooli kui põhikohtuasja kostja (edaspidi "ülikool") keeldumisega võimaldada pr Lair'ile ülikooliõpinguteks vajalikku toimetuleku- ja õppetoetust.

3. Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest ilmneb, et hageja on Prantsuse kodanik ja ta on alates 1. jaanuarist 1979 elanud Saksamaa Liitvabariigis, kus ta kuni 30. juunini 1981 töötas pangaametnikuna. Ajavahemikul 1. juuli 1981 kuni 30. september 1984 oli hageja periooditi töötu, ümberõppekursustel osaleja ja ajuti ka tööga hõivatud; viimane töösuhe lõppes 21. juulil 1983. Alates 1. oktoobrist 1984 on hageja ülikoolis õppinud romaani ja germaani keelte ning kirjanduse erialal. Põhikohtuasjas ei ole vaidlust selles, et nimetatud ülikooliõpingute tulemusena omandatakse teatav kutsekvalifikatsioon.

4. Õppetoetusi käsitleva Saksamaa seaduse (Bundesausbildungsförderungsgesetz, edaspidi "õppetoetuste seadus"), mis avaldati 6. juunil 1983 (BGBl. I, lk 645, korrigeeritud sõnastus lk 1680, arvestades ka selle seaduse hilisemaid muudatusi ja täiendusi), paragrahvi 8 kohaselt võib õppetoetusi, sealhulgas ülikoolistipendiume anda mitte ainult Saksamaa kodanikele, vaid ka teatud kategooriatesse kuuluvatele välismaalastele, muu hulgas neile, kes on Saksamaa Liitvabariigis elanud ja seal regulaarselt palga eest töötanud kokku viie aasta jooksul enne selliste õpingute alustamist, mille puhul on õppetoetust võimalik taotleda. Saksamaa kodanike puhul varasema töötamise nõuet sätestatud ei ole.

5. Õppetoetuste seaduse paragrahvi 1 kohaselt on taotlejatel õigus õppetoetusele, kui neil puuduvad muud vahendid enese elamiseks ja õpingute rahastamiseks. Õppetoetusi

võimaldatakse muu hulgas “kutsekvalifikatsiooni omandamiseks” vajalikeks õpinguteks kuni õpingute lõpetamisel diplomi väljaandmiseni (õppetoetuste seaduse paragrahv 7). Õppetoetusi antakse “toimetuleku ja õpingute” tarbeks ning õppetoetuste summad on paragrahvides 12–14b sätestatud fikseeritud määraga toetustena saajate erinevate kategooriate lõikes, kusjuures vahet ei tehta toimetulekuks ja õpinguteks vajalike summade vahel. Õppetoetuste seaduse paragrahv 17 sätestab, et ülikooliõpingute puhul antakse õppetoetust intressivaba laenu näol, mis tuleb tagasi maksta osade kaupa alates kuupäevast, mil möödub viis aastat õpingute, mille tarbeks toetus välja maksti, maksimumkestuse lõppemisest. Õppetoetuste seaduse paragrahvi 10 lõike 3 kohaselt ei võimaldata õppetoetust reeglina taotlejatele, kes on 30-aastased või vanemad õpingute alustamisel, mille puhul õppetoetust on võimalik taotleda.

6. Ülikool keeldus võimaldamast hageja poolt taotletud õppetoetust, põhjendades keeldumist sellega, et hageja ei vastanud välismaalaste suhtes õppetoetustega seoses kehtestatud tingimusele, st et ta ei olnud Saksamaa Liitvabariigis eelnevalt palga eest kokku vähemalt viie aasta vältel töötanud. Ülikool asus seisukohale, et õppetoetuste seaduse paragrahvi 8 mõistes saab palga eest töötamise perioodideks pidada ainult neid perioode, mil välismaalane teeb palga eest tööd ning maksab sellise töötajana makse ja sotsiaalkindlustusmaksid, kuna lõppude lõpuks võimaldavad just need maksud ja maksed Saksamaa Liitvabariigil teha selliseid sotsiaalseid investeeringuid nagu seda on toimetuleku- ja õppetoetuste maksmine.

7. Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kus hageja ülikooli otsuse vastu menetluse algatas, ei ole kindel, kas hagejal on õigus taotleda toetust õppetoetuste seaduse paragrahvi 8 alusel, kui tõlgendada seda koos EMÜ asutamislepingu artiklitega 48 ja 49 ning määruse (EMÜ) 1612/68 artikliga 7, ning – kui hagejal selline õigus puudub – kas õppetoetuse võimaldamisest keeldumise näol on tegemist EMÜ asutamislepingu artikli 7 esimeses lõigus sätestatud diskrimineerimise keelu rikkumisega.

8. Seetõttu otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus küsida Euroopa Kohtult järgmist:

“1) Kas ühenduse õigus annab Euroopa Ühenduse liikmesriikide kodanikele, kes asuvad tööle teises liikmesriigis ja kes pärast töötamise lõpetamist alustavad kutsekvalifikatsiooni omandamiseni viivaid õpinguid (käesoleval juhul ülikooliõpinguid romaani ja germaani keelte ja kirjanduse erialal), õiguse nõuda õppetoetust sama staatuse ja vajaduse alusel, mida selle sotsiaalse hüve võimaldamisel võetakse arvesse vastuvõtjariigi kodanike puhul?

2) Kas asjaolu näol, et liikmesriik võimaldab õppetoetusi kutsekvalifikatsiooni kinnitava kõrgema hariduse omandamiseks omaenda kodanikele teatava staatuse ja vajaduse alusel, ent võimaldab samasuguseid õppetoetusi teiste liikmesriikide kodanikele ainult tingimusel, et nad on enne asjaomaste õpingute alustamist vastuvõtjariigis töötanud vähemalt viie aasta jooksul, on tegemist EMÜ asutamislepingu artikliga 7 vastuolus oleva diskrimineerimisega?”

9. Asjaomaseid õigusnorme, põhikohtuasja tausta ja Euroopa Kohtule esitatud märkusi on täpsemalt kirjeldatud kohtuistungis ettekandes ning neid mainitakse ja käsitletakse edaspidi ainult niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

10. Kõigepealt tuleks käsitleda eelotsusetaotluse esitanud kohtu teist, üldise iseloomuga küsimust, kas üliõpilasel on õigus õppetoetusele pelgalt põhjusel, et ta on teise liikmesriigi kodanik.

EMÜ asutamislepingu artikli 7 tõlgendamine (teine küsimus)

11. Selle küsimusega soovitakse eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt saada teada, kas EMÜ asutamislepingu artikli 7 esimene lõik on kohaldatav liikmesriigi poolt oma kodanikele ülikooliõpingutega seoses võimaldatavate toimetuleku- ja õppetoetuste suhtes.

12. Kõigepealt tuleks märkida, et oma 13. veebruari 1985. aasta otsuses (kohtuasi 293/83: Gravier v. Liège'i linn, EKL 1985, lk 593, 606) osutas Euroopa Kohus, et kodakondsusel põhinevat ebavõrdset kohtlemist tuleb pidada asutamislepingu artikliga 7 keelatud diskrimineerimiseks, kui see kohtlemine kuulub asutamislepingu kohaldamisalasse, ja et kutseõpe kuulub asutamislepingu kohaldamisalasse. Lisaks märkis Euroopa Kohus oma 2. veebruari 1988. aasta otsuses (kohtuasi 24/86: Blaizot v. Liège'i Ülikool, EKL 1988, lk 379), et üldiselt on ülikooliõpingute puhul täidetud tingimused, mis võimaldavad käsitleda ülikooliõpinguid kutseõppena EMÜ asutamislepingu tähenduses.

13. Teisalt ei olnud Euroopa Kohtul neis otsustes võimalust väljendada oma seisukohta küsimuse suhtes, kas liikmesriigi kodanikul on selliste õpingute alustamise puhul õigus nõuda toetust, mida teine liikmesriik võimaldab oma kodanikele.

14. Sedalaadi toetus kuulub kutseõppele juurdepääsu osas EMÜ asutamislepingu kohaldamisalasse ainult niivõrd, kui selle toetuse eesmärk on katta õppetöös osalemisega seotud registreerimis- ja muud tasud, iseäranis õppemaksud, nagu märgiti Gravier'i kohtuasjas tehtud otsuses. Seega on EMÜ asutamislepingu artiklis 7 sätestatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keeld kohaldatav.

15. Muus osas tuleb märkida, et põhimõtteliselt ei kuulu ühenduse õiguse praeguses arengustaadiumis üliõpilastele antav toimetuleku- ja õppetoetus artikli 7 mõistes EMÜ asutamislepingu kohaldamisalasse. Ühest küljest on sellise toetuse puhul tegemist hariduspoliitilise küsimusega, mis ei kuulu ühenduse institutsioonide pädevuses olevatesse valdkondadesse (vt Gravier'i kohtuasjas tehtud otsus), ent teisest küljest on tegemist sotsiaalpoliitilise küsimusega, mis on liikmesriikide pädevuses niivõrd, kui seda ei reguleeri EMÜ asutamislepingu muud spetsiifilised sätted (vt 9. juuli 1987. aasta otsus liidetud kohtuasjades 281/85, 283/85, 284/85, 285/85 ja 287/85: Saksamaa jt v. komisjon – migratsioonipoliitika, EKL 1987, lk 3203).

16. Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et ühenduse õiguse praeguses arengustaadiumis on EMÜ asutamislepingu artikli 7 esimene lõik kohaldatav liikmesriigi poolt oma kodanikele ülikooliõpinguteks võimaldatava toimetuleku- ja õppetoetuse suhtes ainult niivõrd, kui selle toetuse eesmärk on katta õppetöös osalemisega seotud registreerimis- ja muid tasud, iseäranis õppemaksud.

Määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 tõlgendamine (esimene küsimus)

17. Esimene küsimus, mis puudutab määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 tõlgendamist, koosneb alljärgnevast kolmest eraldi osast:

Kas kutsekvalifikatsiooni omandamiseni viivate ülikooliõpingute tarbeks võimaldatavate toimetuleku- ja õppetoetuste näol on tegemist “sotsiaalse soodustusega” määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 tähenduses?

Kas teise liikmesriigi kodaniku, kes alustab ülikooliõpinguid vastuvõtjariigis, olles seal varem palga eest töötanud, tuleb käsitleda selliselt, et ta on säilitanud “töötaja” staatuse, ja kas tema suhtes tuleb seetõttu kohaldada määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõiget 2?

Ja lõpuks: kas vastuvõtjariik võib määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõikes 2 ette nähtud “samade sotsiaalsete soodustuste” saamise õiguse seada sõltuvusse varasemast palgatööst oma territooriumil teatava miinimumperioodi jooksul?

Sotsiaalse soodustuse mõiste

18. Määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõikes 2 kasutatud “sotsiaalse soodustuse” mõiste defineerimisel tuleb kõigepealt meenutada, et nimetatud määruse eesmärk on aidata kaasa EMÜ asutamislepingu artiklites 48 ja 49 sätestatud eesmärkide saavutamisele töötajate liikumisvabaduse valdkonnas. Töötajate liikumisvabadus moodustab ühe osa EMÜ asutamislepingu artikli 3 punktis c viidatud isikute liikumisvabadusest ja asutamislepinguga tagatud põhivabadustest.

19. Liikmesriigi kodanikust töötajal, kes on seda põhivabadust teostanud, on määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 kohaselt vastuvõtjariigi töötajatega võrreldes “samad sotsiaalsed [...] soodustused”.

20. Lisaks nimetatud määruse artikli 7 lõikes 1 viidatud konkreetsele õigusele nõuda ükskõik milliste tööhõive- ja tööttingimuste osas, eelkõige tööle ennistamise või uue töökoha leidmise osas, asjaomase riigi kodanikest töötajatega võrreldes samasugust kohtlemist, hõlmavad “sotsiaalsed soodustused” ka kõiki muid soodustusi, millega võõrtöötajale tagatakse võimalus parandada oma elu- ja tööttingimusi ning edendada oma ühiskondlikku edasiminekut, nagu on märgitud määruse preambuli kolmandas põhjenduses.

21. Euroopa Kohus on sellega seoses otsustanud, et määrusest (EMÜ) nr 1612/68 tervikuna ning määrusega taotletavast eesmärgist tuleneb, et kõik määrusega teise liikmesriigi kodanikele laiendatavad soodustused peavad olema sellised soodustused, mida üldiselt võimaldatakse oma kodanikele kui töötajatele (olenemata sellest, kas need soodustused on seostatud töölepinguga või mitte) või mida oma kodanikele võimaldatakse pelgalt seetõttu, et nad elavad antud riigi territooriumil, mistõttu selliste soodustuste laiendamine teiste liikmesriikide kodanikest töötajatele tõenäoliselt edendab selliste töötajate liikumisvabadust ühenduse piires (27. märtsi 1985. aasta otsus kohtuasjas 249/83: Hoeckx v. Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, Kalmthout, EKL 1985, lk 973, ja kohtuasjas 122/84: Scrivner v. Centre public d' aide sociale de Chastre, EKL 1985, lk 1027).

22. Eeltoodust järeldub, et teise liikmesriigi kodanikust töötajal, kes on teostanud oma õigust liikumisvabadusele, on sarnaselt vastuvõtjariigi kodanikest töötajatele õigus kõikidele soodustustele, mida võimaldatakse sellistele töötajatele eesmärgiga edendada nende kutsekvalifikatsiooni ja sotsiaalset arengut.

23. Nüüd tuleb kaaluda, kas sotsiaalse soodustuse mõiste, nii nagu seda eespool tõlgendati, laieneb käesolevas kohtuasjas käsitletavale toetusele. Tuleb märkida, et selline toetus, mida võimaldatakse üliõpilase toimetuleku ja õpingute rahastamiseks, on töötaja seisukohalt erakordselt sobiv tema kutsekvalifikatsiooni ja sotsiaalse arengu edendamiseks. Lisaks on toetuste maksmine ja tagasimaksmine siseriiklikes õigusaktides seotud toetuse saaja rahaliste vahenditega ning sõltuvad seega sotsiaalsetest kriteeriumitest.

24. Järelikult on sellise toetuse näol tegemist sotsiaalse soodustusega määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 tähenduses.

25. Euroopa Kohtus on väidetud, et määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 kohaldamise välistab sama määruse artikli 7 lõige 3, arvestades selle sätte kitsapiirilist sõnastust. Artikli 7 lõige 3 sätestab, et teise liikmesriigi kodanikust töötajal on "samast õigusest tulenevalt ja samadel tingimustel selle riigi kodanikest töötajatega õigus saada koolitust kutseõppeasutustes ja ümberõppekeskustes".

26. Sellega seoses tuleb märkida, et haridusasutuse käsitlemiseks nimetatud sätte tähenduses kutseõppeasutusena ei piisa sellest, et seal antakse teatavat kutseharidust. Kutseõppeasutuse mõiste on kitsam ja selle all mõeldakse ainult selliseid õppeasutusi, kus antakse ainult töötamisega vahelduvat või töötamisega tihedalt seotud õpet, eriti tööpraktika ajal. Seda mõistet ei saa laiendada ülikoolidele.

27. Ehkki on õige, et kõnealuse määruse artikli 7 lõikes 3 on ette nähtud teatud konkreetne sotsiaalne soodustus, ei järeldu sellest siiski, et toimetuleku- ja õppetoetust, mida võimaldatakse õpinguteks sellises haridusasutuses, millele ei laiene samas sättes kasutatud kutseõppeasutuse mõiste, ei võiks käsitleda sotsiaalse soodustusega artikli 7 lõike 2 tähenduses.

28. Seega tuleb esimese küsimuse esimesele osale vastata, et kutsekvalifikatsiooni omandamiseni viivate ülikooliõpingute tarbeks võimaldatava toimetuleku- ja õppetoetuse näol on tegemist sotsiaalse soodustusega määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 tähenduses.

Töötaja mõiste

29. Selle küsimusega seoses on oma märkused esitanud kolm liikmesriiki väitnud, et isik kaotab sotsiaalsete soodustuste aluseks oleva töötaja staatuse, kui ta lõpetab vastuvõtjariigis töötamise või, olles töötuks jäänud, loobub uue töökoha otsimisest, et alustada õpinguid statsionaarses õppevormis. Komisjon ei ole selle väitega nõus.

30. Kõigepealt tuleks märkida, et ei määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõige 2 ega EMÜ asutamislepingu artiklid 48 ja 49 ei anna selgesõnalist vastust küsimusele, kas võõrtöötaja,

kes on katkestanud töötamise vastuvõtjariigis, et alustada kutsekvalifikatsiooni omandamiseni viivaid ülikooliõpinguid, säilitab võõrtöötaja staatuse nimetatud määruse artikli 7 mõistes.

31. Ehkki nimetatud sätete sõnastus ei anna sellele küsimusele selget vastust, saab ühenduse õigusele rajada seisukoha, et võõrtöötajatele tagatud õigused ei pea vältimatult sõltuma töösuhte olemasolust või jätkumisest.

32. Teise liikmesriigi kodanike osas, kes ei ole vastuvõtjariigis veel tööle asunud, tuleks kõigepealt märkida, et artikli 48 lõike 3 punktide a ja b kohaselt on sellistele isikutele tagatud õigus võtta vastu tegelikult tehtud tööpakkumisi ja liikuda sel eesmärgil vabalt liikmesriikide territooriumil. Need sätted on rakendatud määruse (EMÜ) nr 1612/68 I osa I jaotises.

33. Isikuid, kes on vastuvõtjariigis varasemalt teinud reaalselt palgatööd, nagu see on defineeritud Euroopa Kohtu praktikas (vt 23. märtsi 1982. aasta otsus kohtuasjas 53/81: Levin v. Staatssecretaris van Justitie, EKL 1982, lk 1035, ja 3. juuni 1986. aasta otsus kohtuasjas 139/85: Kempf v. Staatssecretaris van Justitie, EKL 1986, lk 1741), ent kes enam ei tööta, tuleb ühenduse õiguse teatud sätete alusel sellegipoolest pidada töötajateks.

34. Esiteks tuleneb EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõike 3 punktist d, et isikuid, kes jäävad liikmesriigi territooriumile pärast selles riigis töötamist, käsitletakse töötajatena. Komisjoni 29. juuni 1970. aasta määrus (EMÜ) nr 1251/70 töötajate õiguse kohta jääda elama liikmesriigi territooriumile pärast selles riigis töötamist (EÜT L 142, 30.6.1970, lk 24; EÜT eriväljaanne 05/01, lk 32), millega asutamislepingu nimetatud säte rakendati, annab töötamise lõpetanud töötajatele ja nende perekondadele õiguse jääda teatud tingimustel liikmesriigi territooriumile alaliselt elama. Teiseks keelab nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta direktiiv 68/360/EMÜ liikmesriikide töötajate ja nende perekondade liikumis- ja elamispiirangute kaotamise kohta ühenduse piires (EÜT L 257, 19.10.1968, lk 13; EÜT eriväljaanne 05/01, lk 27) liikmesriikidel teatud asjaolude korral tühistada töötaja elamisluba ainuüksi põhjusel, et ta enam ei tööta. Lõpuks tuleneb määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõikest 1, et töötuks jäänud võõrtöötajat ei või tööle ennistamisel või uue töökoha leidmisega seoses kohelda erinevalt oma riigi kodanikest töötajatest, kes on samasuguses olukorras.

35. Lisaks tagab määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõige 3 võõrtöötajatele samast õigusest tulenevalt ja samadel tingimustel asjaomase riigi kodanikest töötajatega õiguse saada koolitust kutseõppeasutustes ja ümberõppekeskustes. See ühenduse õigusest tulenev õigus teatud koolitusele ei sõltu töösuhte jätkuvast olemasolust.

36. Seega on ilmne, et võõrtöötajatele on tagatud teatud töötaja staatusega seotud õigused ka siis, kui nad enam ei tööta.

37. Ülikooliõpinguteks mõeldud toetuste valdkonnas on aga töötaja staatuse ja ülikooliõpingute rahastamiseks antava toimetuleku- ja õppetoe vahelise seose eelduseks siiski teatav jätkuvus varasemalt tehtud palgatöö ja alustatud õpingute vahel; õpingute eesmärgi ja varasema palgatöö vahel peab eksisteerima mingi seos. Teisalt ei või

taolist jätkuvust nõuda siis, kui võõrtöötaja on oma tahtest sõltumatult jäänud töötuks ja on tööturu tingimustest tulenevalt sunnitud alustama ümberõpet mõnes teises valdkonnas.

38. Lisaks on võõrtöötajate liikumisvabaduse selline kontseptsioon kooskõlas tänapäevaste karjääriarengutega. Jätkuvat töötamist ühel ja samal ametikohal esineb tänapäeval varasemaga võrreldes harvem. Seetõttu katkeb palgatöö aeg-ajalt täiendus- või ümberõppe tõttu.

39. Seega tuleb esimese küsimuse teisele osale vastata, et teise liikmesriigi kodanik, kes alustab kutsekvalifikatsiooni omandamiseni viivaid ülikooliõpinguid vastuvõtjariigis, olles seal varem palga eest töötanud, säilitab töötaja staatuse ja tema suhtes tuleb seetõttu kohaldada määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõiget 2, tingimusel, et varasema palgatöö ja asjaomaste õpingute vahel eksisteerib teatav seos.

Samade sotsiaalsete soodustuste võimaldamiseks varasema palgatöö miinimumperioodi kui eeltingimuse kehtestamine

40. Selle küsimuse osas on omapoolsed märkused esitanud kolm liikmesriiki seisukohal, et igal liikmesriigil on õigus nõuda, et ülikooliõpinguteks toimetuleku- ja õppetoetust taotlev teise liikmesriigi kodanik peab olema antud liikmesriigi territooriumil eelnevalt teatud miinimumperioodi vältel palga eest töötanud. Komisjon ei ole selle seisukohaga nõus.

41. Tuleb rõhutada, et teise liikmesriigi kodanikust üliõpilane võib sellist ülikooliõpinguteks mõeldud toetust taotleda ainult töötajana EMÜ asutamislepingu artikli 48 ja määruse (EMÜ) nr 1612/68 tähenduses. Euroopa Kohus on varem otsustanud (vt 19. märtsi 1964. aasta otsus kohtuasjas 75/63: Hoekstra v. Bedrijfsvereniging Detailhandel, EKL 1964, lk 177, ja eespool osundatud 23. märtsi 1982. aasta otsus kohtuasjas 53/81 Levin), et töötaja mõistel on ühenduse õiguses spetsiifiline tähendus ja seda ei või defineerida siseriiklikes õigusaktides sätestatud kriteeriumite alusel.

42. Seega ei või liikmesriigid osundatud määruse artikli 7 lõikes 2 ette nähtud sotsiaalsete soodustuste võimaldamist ühepoolselt seada sõltuvusse teatud perioodi jooksul tehtud palgatööst (vt 6. juuni 1985. aasta otsus kohtuasjas 157/84: Frascogna v. Caisse des dépôts et consignations, EKL 1985, lk 1739, 1744).

43. Kui nende kolme liikmesriigi väited tulenevad soovist tõkestada teatud kuritarvitusi, mis ilmnevad näiteks juhul, kui objektiivsete tõendite alusel on võimalik tuvastada, et töötaja on liikmesriiki sisenenud ainuüksi selleks, et saada väga lühiajalise palgatöö järel kasu selle liikmesriigi õppetoetuste süsteemist tulenevatest hüvedest, siis tuleb märkida, et kõnealused ühenduse õigusnormid ei hõlma selliseid kuritarvitusi.

44. Seega tuleb esimese küsimuse kolmandale osale vastata, et vastuvõtjariik ei või määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõikes 2 ette nähtud "samade sotsiaalsete soodustuste" saamise õigust seada sõltuvusse varasemast palgatööst oma territooriumil teatava miinimumperioodi jooksul.

Kohtukulud

45. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa Liitvabariigi valitsuse, Taani Kuningriigi valitsuse, Ühendkuningriigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotamise siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Verwaltungsgericht Hannover esitas talle oma 19. novembri 1985. aasta otsusega, otsustab:

1) Ühenduse õiguse praeguses arengustaadiumis on EMÜ asutamislepingu artikli 7 esimene lõik kohaldatav liikmesriigi poolt oma kodanikele ülikooliõpinguteks võimaldatava toimetuleku- ja õppetoetuse suhtes ainult niivõrd, kui selle toetuse eesmärk on katta õppetöös osalemisega seotud registreerimis- ja muid tasud, iseäranis õppemaksud.

2) Kutsekvalifikatsiooni omandamiseni viivate ülikooliõpingute tarbeks võimaldatava toimetuleku- ja õppetoetuse näol on tegemist sotsiaalse soodustusega nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires artikli 7 lõike 2 tähenduses.

3) Teise liikmesriigi kodanik, kes alustab kutsekvalifikatsiooni omandamiseni viivaid ülikooliõpinguid vastuvõtjariigis, olles seal varem palga eest töötanud, säilitab töötaja staatuse ja tema suhtes tuleb seetõttu kohaldada määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõiget 2, tingimusel, et varasema palgatöö ja asjaomaste õpingute vahel eksisteerib teatav seos.

4) Vastuvõtjariik ei või määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõikes 2 ette nähtud "samade sotsiaalsete soodustuste" saamise õigust seada sõltuvusse varasemast palgatööst oma territooriumil teatava miinimumperioodi jooksul.

Mackenzie Stuart

Moitinho de Almeida

Rodríguez Iglesias

Koopmans

Everling

Bahlmann

Galmot

Kakouris

Joliet

O'Higgins

Schockweiler

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 21. juunil 1988. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

J.-G. Giraud

President

A. J. Mackenzie Stuart